

F B A

**AGENCIJA ZA BANKARSTVO
FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE
SARAJEVO**

I N F O R M A C I J A

**O BANKARSKOM SISTEMU
FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE
30. 09. 2005.**

Sarajevo, novembar/studeni 2005.

Agencija za bankarstvo Federacije BiH, kao regulatorna institucija koja obavlja superviziju (nadzor) banaka, sačinila je Informaciju o bankarskom sistemu Federacije BiH (stanje 30. septembra 2005. godine) na osnovu izvještaja banaka, te ostalih informacija i podataka koje su banke dostavile. Obuhvaćeni su i rezultati i podaci do kojih se došlo kontrolama na licu mjesta (on site) i analizama u Agenciji (off site finansijske analize).

I.	U V O D	1
II.	POSLOVNE PERFORMANSE BANAKA U FEDERACIJI BIH	2
	1. STRUKTURA BANKARSKOG SEKTORA	
	1.1. Status, broj i poslovna mreža	2
	1.2. Struktura vlasništva	2
	1.3. Kadrovi	5
	2. FINANSIJSKI POKAZATELJI POSLOVANJA	
	2.1. Bilans stanja	7
	2.1.1. Obaveze	11
	2.1.2. Kapital – snaga i adekvatnost	15
	2.1.3. Aktiva i kvalitet aktive	18
	2.2. Profitabilnost	23
IV.	Z A K L J U Č A K	26
	P R I L O Z I	

I. UVOD

U tri kvartala 2005. godine bankarski sektor u Federaciji BiH je zadržao pozitivne trendove iz prethodnih perioda u svim segmentima poslovanja, što doprinosi daljoj stabilizaciji i jačanju ukupnog sistema. Iako je broj banaka u 2005. godini ostao isti (24 banke), banke su nastavile sa širenjem poslovne mreže, uvođenjem novih proizvoda i pružanjem novih usluga, poboljšanjem kvaliteta i efikasnosti poslovanja.

Osnovne karakteristike finansijskog poslovanja banaka u 2005.godini su: umjeren rast finansiran iz osnova novih depozita i kreditnih izvora, značajan rast štednje stanovništva kao potvrda povjerenja koje građani imaju u banke i njihovu sigurnost i stabilnost, dobra likvidnost temeljena na zadovoljavajućoj ročnoj usklađenosti finansijske aktive i obaveza i povoljnim ostalim pokazateljima izloženosti banaka riziku likvidnosti, te poboljšanje profitabilnosti mjereno i kroz kvantitativne i kvalitativne indikatore.

Bilansna suma na nivou sistema sa 30. 09. 2005. godine iznosila je 8,75 milijardi KM što je za 15% ili 1,1 milijarda više nego na kraju 2004. godine. To je finansirano iz dva najvažnija bilansna agregata : depozita (povećani za 15% ili 819 miliona KM) i uzetih kredita (stopa rasta 20% ili 173 miliona KM). Štednja je imala značajan rast od 20,5% ili 437 miliona KM i sa 30. 09. 2005. godine iznosila je 2,56 milijardi KM. Treba naglasiti da se nastavlja rast dugoročnih štednih depozita, koji su iznosili jednu milijardu KM ili 39,6% ukupne štednje.

Likvidnost bankarskog sektora, sa rastom novčanih sredstava od 13% ili 374 miliona KM i iznosom od 3,2 milijarde KM, učešćem od 37% i trendom daljeg poboljšanja ročne usklađenosti stavki aktive i obaveza, ocjenjuje se zadovoljavajućom.

Kreditni portfolio banaka na kraju devetog mjeseca 2005. godine iznosio je 5,2 milijarde KM sa učešćem od 60% u aktivi. U odnosu na 2004. godinu ostvaren je rast od 18% ili 784 miliona KM. Krediti stanovništvu povećani su u posmatranom periodu za 21% ili 445 miliona KM i sa 30. 09. 2005. godine iznosili su 2,6 milijardi KM ili 49,6% ukupnih kredita, a stopa rasta kredita plasiranih privatnim prduzećima iznosila je 18% ili 349 miliona KM, tako da su na kraju devetog mjeseca dostigli iznos od 2,3 milijarde KM ili 43,9% ukupnih kredita.

Iako su i stopa kapitaliziranosti (12,6%) i stopa adekvatnosti kapitala (17,6%) nešto niže nego na kraju 2004. godine, nastavlja se kapitalno jačanje banaka, posebno najvećih u sistemu, što je važno za sigurnost i stabilnost ukupnog bankarskog sektora. Banke su istovremeno jačale i osnovni i dopunski kapital, i to osnovni za 76,7 miliona KM, a dopunski za 19,1 milion KM.

Profitabilnost je na nivou sistema znatno poboljšana u odnosu na isti period prethodne godine. Ostvarena je dobit od 61,6 miliona KM, što je za 47% više nego u istom periodu 2004. godine, s tim da je 18 banaka ostvarilo dobit od 68,1 milion KM, a šest gubitak u iznosu od 6,6 miliona KM. Na nivou sistema ostvaren je ROAA (prinos na prosječnu aktivu) od 1,01%, a ROAE (prinos na prosječni dionički kapital) 10,63%, što je bolje u odnosu na prethodne godine i blizu je svjetskih iskustvenih standarda. Poboljšanje kvaliteta, strukture i kvantiteta ukupnog prihoda, rast kreditnog rizika i u vezi s tim troškova rezervi za kreditne gubitke, trend smanjenja kamatnih stopa, a time i kamatne marže, rast dugoročnim kredita i povećanje njihovog učešća u ukupnim kreditima, te rast kamatnih rashoda su ključne determinante profitabilnosti i finansijskog rezultata naših banaka.

U segmentu vlasničke strukture i tržišnih udjela banaka, i dalje je dominantan udjel banaka u stranom vlasništvu sa 83,4%, dok je evidentna polarizacija banaka na grupu od četiri velike banke koje imaju tržišni udjel od 68,4% i grupu preostalih 20 banaka sa udjelom od 31,6%.

II. POSLOVNE PERFORMANSE BANAKA U FEDERACIJI BiH

1. STRUKTURA BANKARSKOG SEKTORA

1.1. Status, broj i poslovna mreža

Na dan 30. 09. 2005. godine u Federaciji BiH bankarsku dozvolu imale su 24 banke¹. Broj banaka je isti u odnosu na 31. 12. 2004. godine.

Privremenu upravu na dan 30. 09. 2005. godine imalo je pet banaka (UNA banka d.d Bihać, Hercegovačka banka d.d. Mostar, Ljubljanska banka d.d. Sarajevo, Poštanska banka BiH d.d. Sarajevo i Privredna banka d.d. Sarajevo).

I u devet mjeseci 2005. godine banke su nastojale da i dalje šire mrežu svojih organizacionih dijelova. Banke iz Federacije BiH otvorile su 31 novi organizacioni dio od čega četiri u Republici Srpskoj. U odnosu na 31. 12. 2004. godine kada su banke imale 439 organizacionih dijelova, to predstavlja porast od 7,1%.

Sa 30. 09. 2005. godine 11 banaka iz Federacije BiH imale su 25 organizacionih dijelova u Republici Srpskoj i 11 u Brčko Distriktu. Broj organizacionih dijelova banaka iz Republike Srpske u Federaciji BiH u odnosu na stanje 31. 12. 2004. godine se povećao, odnosno tri banke iz Republike Srpske imale su 13 organizacionih dijelova u Federaciji BiH.

Dozvolu za obavljanje međubankarskih transakcija u unutrašnjem platnom prometu 30. 09. 2005. godine imale su sve banke, a osigurane depozite imalo je 15 banaka.

1.2. Struktura vlasništva

Struktura vlasništva nad bankama² sa 30. 09. 2005. godine ocjenjena na osnovu raspoloživih informacija i uvida u samim bankama³ je sljedeća:

- U privatnom i pretežno privatnom vlasništvu 18 banaka (75%)
- U državnom i pretežno državnom vlasništvu 6 banaka (25%)

Struktura vlasništva može se promatrati i s aspekta finansijskih pokazatelja, odnosno prema vrijednosti ukupnog kapitala⁴.

¹ Od 30.09.2004.godine u finansijske pokazatelje se uključuju i podaci za Hercegovačku banku d.d. Mostar (u periodu od aprila 2001.godine, kada je uvedena privremena uprava u Hercegovačku banku, do 30.09.2004.godine podaci na nivou bankarskog sistema su bez ove banke).

² Kriterij podjele banaka po vrsti vlasništva je vlasništvo na dioničkom kapitalu banaka.

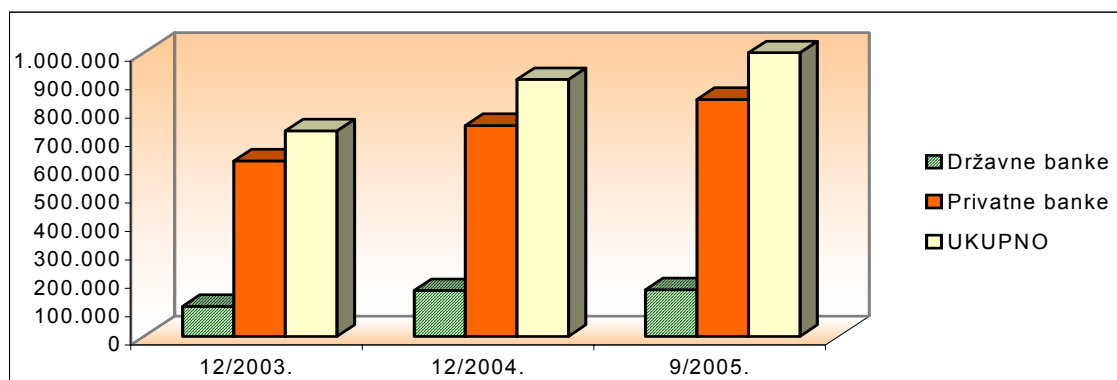
³ Na osnovu dobijenih dokumenata, kao i na osnovu registracija kod nadležnih institucija svih promjena u kapitalu i dioničarima banaka, došlo se do globalne strukture vlasništva na kapitalu banaka u FBiH sa stanjem 30. 09. 2005. godine.

⁴ Iz bilansa stanja po shemi FBA: dionički kapital, emisioni ažio, neraspoređena dobit i rezerve, i ostali kapital (finansijski rezultat tekućeg perioda).

Tabela 1 : *Struktura vlasništva prema ukupnom kapitalu*

-u 000 KM-

BANKE	31.12.2003.		31.12.2004. ⁵		30.09.2005.		INDEKS	
	1	2	3	4	5	6	3/2	4/3
Državne banke	106.105	15%	161.915	18%	164.615	16%	153	102
Privatne banke	607.430	85%	743.495	82%	835.031	84%	123	112
U K U P N O	713.535	100%	905.410	100%	999.646	100%	127	110

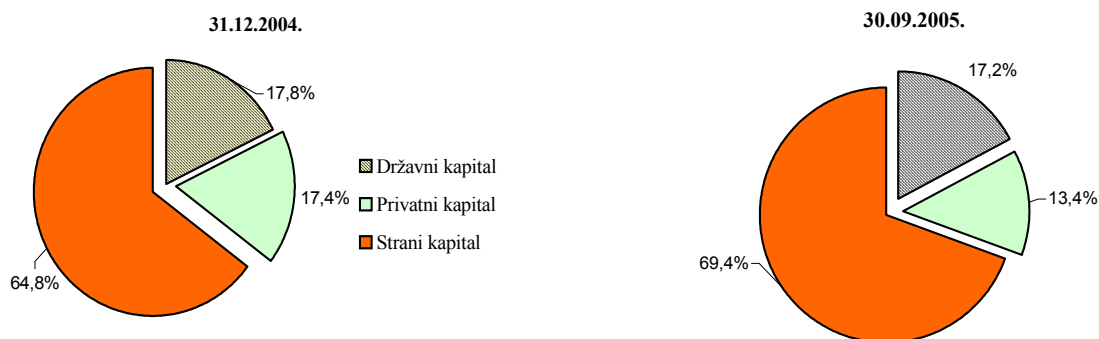
Grafikon 1: *Pregled strukture vlasništva (ukupan kapital)*

Analizom učešća državnog, privatnog i stranog kapitala u dioničkom kapitalu banaka dobije se detaljnija slika o strukturi vlasništva kapitala banaka u Federaciji BiH.

Tabela 2 : *Struktura vlasništva prema učešću državnog, privatnog i stranog kapitala*

- u 000 KM-

DIONIČKI KAPITAL	31.12.2003.		31.12.2004.		30.09.2005.		INDEX	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	5/3	7/5
1	3	4	5	6	7	8	9	10
Državni kapital	75.636	12,6	135.350	17,8	135.350	17,2	179	100
Privatni kapital (rezidenti)	115.411	19,2	132.785	17,4	105.153	13,4	115	79
Strani kapital (nerezidenti)	408.882	68,2	493.227	64,8	545.531	69,4	121	111
U K U P N O	599.929	100,0	761.362	100,0	786.034	100,0	127	103

Grafikon 2: *Struktura vlasništva (dionički kapital)*

⁵ Svi podaci u Informaciji koji se odnose na 31.12.2004.godine su iz revidiranih finansijskih izvještaja banaka (revizija obavljena od strane vanjskog revizora).

Analiza vlasničke strukture banaka s aspekta dioničkog kapitala najizrazitije pokazuje promjene i trendove u bankarskom sistemu FBiH, i to u segmentu promjene strukture vlasništva.

Udio državnog u ukupnom dioničkom kapitalu banaka sa 30. 09 2005. godine iznosi 17,2 % i manji je za 0,6 procentnih poena u odnosu na 31. 12. 2004. godine. Udio preostalog državnog kapitala u privatnim bankama je ispod 1%, odnosno iznosi 1,2 miliona KM.

U odnosu na 31. 12. 2004. godine učešće privatnog kapitala (rezidenata) u ukupnom kapitalu bankarskog sektora smanjeno je sa 17,4% na 13,4%, a učešće stranog kapitala je povećano sa 64,8% na 69,4%. Rast učešća stranog kapitala od 4,6 procentnih poena je iz sljedećih razloga: izvršene dokapitalizacije u iznosu od 28 miliona KM kod dvije banke u stranom vlasništvu, promjene vlasničke strukture (strana bankarska grupacija kupila je jednu banku koja je bila u većinskom domaćem privatnom vlasništvu), te prodaje dionica rezidenata (u pet banaka) stranim kupcima (nerezidentima) u ukupnom iznosu od cca 9 miliona KM.

Promjene u vlasničkoj strukturi su se odrazile i na učešće, odnosno tržišne udjele i poziciju banaka grupiranih prema kriterijumu većinskog vlasništva na dioničkom kapitalu. Tržišni udjel banaka u većinskom stranom vlasništvu se povećao za 4,1 procentni poen i sa 30.09.2005. godine iznosio je 83,4%. Tržišni udjel banaka s većinskim domaćim privatnim kapitalom iznosio je 12%, a trend daljeg smanjenja udjela državnih banaka nastavljen je i iznosio je svega 4,6%.

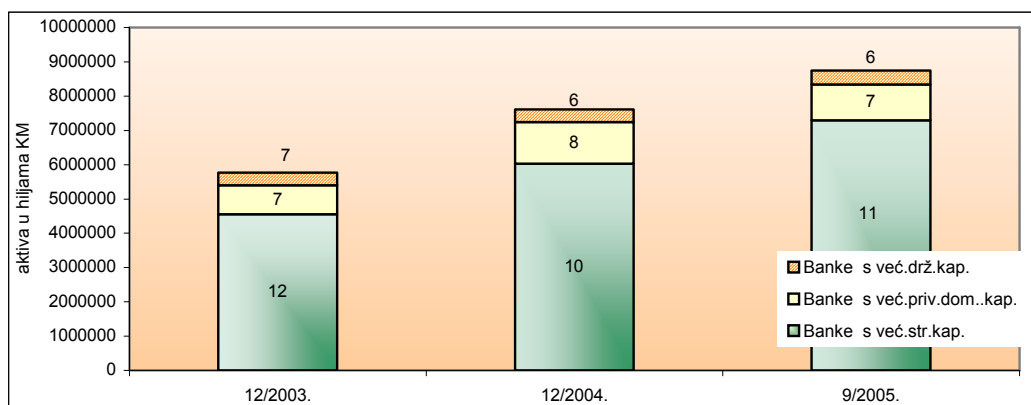
U funkciji što jačeg tržišnog pozicioniranja bili su i integracijski procesi u prethodnim periodima, a koji su rezultirali koncentracijom u bankarskom sektoru kroz okrupnjavanje najvećih banaka, smanjenjem broja banaka, te zaoštavanjem konkurencije. Do značajnijih promjena doći će u narednom periodu, kao rezultat aktivnosti koje su u toku i odnose se na promjene vlasničke strukture kod dvije banke, te procesa integracije dvije banke koji je u toku.

Tabela 3 : Tržišni udjeli banaka prema vrsti vlasništva⁶

- u %-

BANKE	31.12.2003.			31.12.2004.			30.09.2005.		
	Broj banaka	Učešće u ukup. kapit.	Učešće u ukup. aktivi	Broj banaka	Učešće u ukup. kapit.	Učešće u ukup. aktivi	Broj banaka	Učešće u ukup. kapit.	Učešće u ukup. aktivi
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Banke s većinskim državnim kapitalom	7	14,9	6,4	6	17,9	4,9	6	16,5	4,6
Banke s većinskim privatnim domaćim kap.	7	19,7	14,7	8	16,9	15,8	7	12,9	12,0
Banke s većinskim stranim kapitalom	12	65,4	78,9	10	65,2	79,3	11	70,6	83,4
UKUPNO	26	100,0	100,0	24	100,0	100,0	24	100,0	100,0

⁶ Prema većinskom kapitalu (učešće veće od 50%).

Grafikon 3: Tržišni udjeli prema vrsti vlasništva

1.3. Kadrovi

U bankama FBiH na dan 30. 09. 2005. godine bilo je zaposlenih ukupno 5.915 radnika, od toga u bankama s većinskim državnim kapitalom 8%, a u privatnim bankama 92%.

Tabela 4: Zaposleni u bankama FBiH

BANKE	BROJ ZAPOSLENIH						INDEKS	
	31.12.2003.		31.12.2004.		30.09.2005.		3:2	4:3
1	2	3	4	5	6	7	8	
Državne banke	549	10%	490	9%	475	8%	89	97
Privatne banke	4.845	90%	5.197	91%	5.440	92%	107	105
UKUPNO	5.394	100%	5.687	100%	5.915	100%	105	104
Broj banaka	26		24		24			

U devet mjeseci 2005. godine broj zaposlenih je povećan za 4% ili 228 radnika, a odnosi se isključivo na privatne banke.

Tabela 5: Kvalifikaciona struktura zaposlenih

STEPEN STRUČNE SPREME	BROJ ZAPOSLENIH						INDEKS	
	31.12.2003.		31.12.2004.		30.09.2005.		3:2	4:3
1	2	3	4	5	6	7	8	
Visoka stručna sprema	1.847		2.016		2.124		109	105
Viša stručna sprema	546		596		626		109	105
Srednja stručna sprema	2.825		2.962		3.059		105	103
Ostali	176		113		106		64	94
UKUPNO	5.394		5.687		5.915		105	104

Banke su i u 2005. godini nastavile politiku zapošljavanja radnika s visokom i višom stručnom spremom, iako se to nije značajnije odrazilo na izmjenu strukture prema stepenu stručne spreme, jer najveće učešće od 52% i dalje imaju zaposleni sa srednjom stručnom spremom.

Jedan od pokazatelja koji utiče na ocjenu performansi pojedinačne banke i bankarskog sistema je efikasnost zaposlenih, iskazan kao omjer aktive i broja zaposlenih, odnosno iznos aktive po zaposlenom. Veći omjer je pokazatelj bolje efikasnosti poslovanja i banke i sistema u cjelini.

Tabela 6 : Aktiva po zaposlenom

BANKE	31.12.2003.			31.12.2004.			30.09.2005.		
	Broj zaposl.	Aktiva (000 KM)	Aktiva po zaposl.	Broj zaposl.	Aktiva (000 KM)	Aktiva po zaposl.	Broj zaposl.	Aktiva (000 KM)	Aktiva po zaposl.
Državne	549	369.974	674	490	373.064	766	475	403.701	850
Privatne	4.845	5.402.076	1.115	5.197	7.240.166	1.393	5.440	8.342.555	1.534
UKUPNO	5.394	5.772.050	1.070	5.687	7.613.230	1.339	5.915	8.746.256	1.479

Na kraju devetog mjeseca 2005. godine na nivou bankarskog sistema na svakog zaposlenog je dolazilo 1,48 miliona KM aktive. Ovaj pokazatelj znatno je bolji kod sektora privatnih banaka, što je i očekivano s obzirom na stagniranje ili smanjenje obima poslovanja državnih banaka i u vezi s tim prevelikog broja zaposlenih.

Tabela 7 : Aktiva po zaposlenom po grupama

Aktiva (000 KM)	31.12.2003.	31.12.2004.	30.09.2005.
	Broj banaka	Broj banaka	Broj banaka
Do 500	9	7	7
500 do 1.000	5	5	5
1.000 do 1.500	8	4	3
1.500 do 2.000	3	7	5
Preko 2.000	1	1	4
UKUPNO	26	24	24

Analički pokazatelji za pojedinačne banke kreću se u rasponu od 161 hiljade KM do 2,8 miliona KM aktive po zaposlenom. Deset banaka imaju ovaj pokazatelj bolji od istog za bankarski sektor, a kod četiri najveće banke u sistemu prelazi iznos od 1,9 miliona KM. Na kraju, može se reći da su poboljšani uvjeti u kojima banke servisiraju svoje komitente, pravna i fizička lica, kao i uslovi pod kojima banke plasiraju sredstva klijentima.

2. FINANSIJSKI POKAZATELJI POSLOVANJA BANAKA

Kontrola banaka putem izvještaja obavlja se korištenjem izvještaja propisanih od strane FBA i izvještaja drugih institucija, koji čine bazu podataka utemeljenu na tri izvora:

1. informacije o bilansu stanja za sve banke koji se dostavlja mjesečno, sa dodatnim prilogima tromjesečno koji sadrže detaljnije informacije o novčanim sredstvima, kreditima, depozitima i vanbilansnim stavkama, te osnovne statističke podatke,
2. informacije o solventnosti banaka, podaci o kapitalu i adekvatnosti kapitala, klasifikaciji aktive, koncentracijama određenih vrsta rizika, poziciji likvidnosti, izloženosti deviznom riziku, a na osnovi propisanih izvještaja od strane FBA (tromjesečno),

3. informacije o rezultatima poslovanja banaka (bilans uspjeha po shemi FBA) i izvještaji o novčanim tokovima, koji se dostavljaju FBA tromjesečno.

Osim navedenih standardiziranih izvještaja, bazu podataka čine i informacije dobijene na osnovu dodatnih izvještajnih zahtjeva postavljenih od strane FBA, u cilju što kvalitetnijeg praćenja i analize poslovanja banaka u Federaciji, zatim izvještaji o reviziji finansijskih izvještaja banaka urađeni od strane neovisnog revizora, kao i svi ostali podaci relevantni za ocjenu performansi svake pojedinačne banke i bankarskog sistema u cjelini.

U skladu sa odredbama Zakona o početnom bilansu stanja banaka, banke sa većinskim državnim kapitalom obavezne su izvještavati FBA na bazi "punog" bilansa stanja raščlanjenog na: pasivni, neutralni i aktivni podbilans. U cilju dobivanja realnih pokazatelja poslovanja banaka u Federaciji BiH u nastavku će se analiza bankarskog sistema temeljiti na pokazateljima iz aktivnog podbilansa banaka sa većinskim državnim kapitalom⁷.

2.1. Bilans stanja

Ukupna bilansna suma banaka u Federaciji BiH, prema dostavljenim bilansima stanja na dan 30. 09. 2005. godine, iznosila je 8,75 milijardi KM, što je za 15% ili 1,1 milijarda KM više u odnosu na stanje 31. 12. 2004. godine. Iako je u istom periodu prethodne godine ostvarena stopa rasta od 23%, može se reći da se nastavlja umjeren i stabilan trend rasta bankarskog sektora.

Tabela 8: Bilans stanja

O P I S	IZNOS (u 000 KM)			INDEKS	
	31.12.2003.	31.12.2004.	30.09.2005.	3/2	4/3
1	2	3	4	5	6
A K T I V A (I M O V I N A) :					
Novčana sredstva	2.059.285	2.859.489	3.232.966	139	113
Vrijednosni papiri	25.017	19.430	25.001	78	129
Plasmani drugim bankama	36.369	81.624	91.667	224	112
Kreditni- neto	3.238.270	4.184.579	4.951.442	129	118
Poslovni prostor i ostala fiksna aktiva	304.680	299.189	286.431	98	96
Ostala aktiva	108.429	168.919	158.749	156	94
UKUPNA AKTIVA	5.772.050	7.613.230	8.746.256	132	115
P A S I V A :					
O B A V E Z E					
Depoziti	4.292.709	5.602.238	6.421.394	131	115
Uzete pozajmice od drugih banaka	3.779	3.329	3.369	88	101
Obaveze po uzetim kreditima	589.012	850.833	1.024.295	144	120
Ostale obaveze	173.015	251.420	297.552	145	118
K A P I T A L					
Kapital	713.535	905.410	999.646	127	110
UKUPNO PASIVA (OBAVEZE I KAPITAL)	5.772.050	7.613.230	8.746.256	132	115

⁷ Neke od državnih banaka u "punom bilansu" iskazuju pasivne i neutralne stavke, koje će po izvršenju programa privatizacije preuzeti država.

Državne banke povećale su aktivnu u posmatranom periodu 2005.godine za 8% ili 31 milion KM, dok su privatne banke ostvarile rast od 15% ili 1.102 miliona KM.

Kod većine banaka je došlo je do umjerenog rasta aktive po stopama u rasponu od 5% do 20%, a šest banaka imalo je stopu rasta veću od 20%. Kod četiri banke (sve u privremenoj upravi) došlo je do neznatnog smanjenja aktive. Budući da su četiri najveće banke imale stope rasta u rasponu od 11,4% do 36,3%, na njih se odnosi 72% ili 812 miliona KM ukupnog rasta bilansne sume bankarskog sektora.

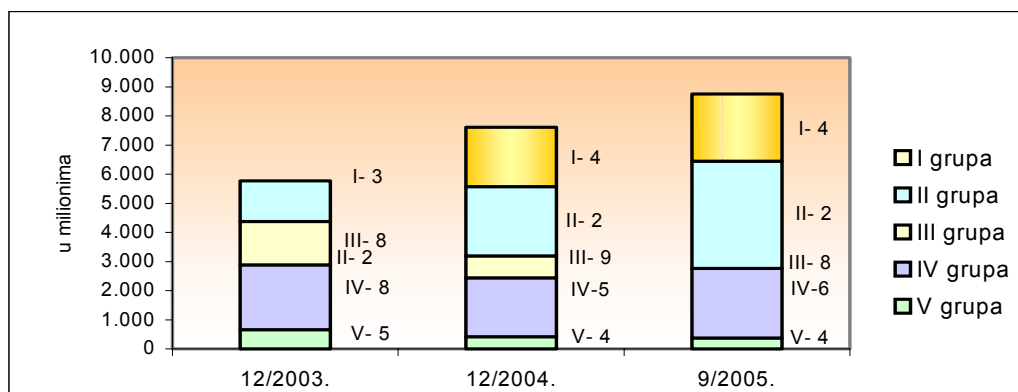
Ako se bankarski sistem analizira s aspekta veličine aktive i određenih grupa u okviru toga, desile su se određene promjene u učešću i broju banaka u pojedinim grupama.

U sljedećoj tabeli daje se pregled iznosa i učešća pojedinih grupa banaka⁸ u ukupnoj aktivni kroz periode (iznosi su u milionima KM):

Tabela 9: Učešće pojedinih grupa banaka u ukupnoj aktivni kroz periode

IZNOS AKTIVE	31.12.2003.			31.12.2004.			30.09.2005.		
	Iznos	Učešće %	Broj banaka	Iznos	Učešće %	Broj banaka	Iznos	Učešće %	Broj banaka
I- Preko 2.000	0	0,0	0	2.043	26,9	1	2.297	26,3	1
II- 1000 do 2000	1.395	24,2	1	2.382	31,3	2	3.681	42,1	3
III- 500 do 1000	1.487	25,8	2	741	9,7	1	0	0,0	0
IV- 100 do 500	2.238	38,7	10	2.036	26,7	11	2.388	27,3	12
V- Ispod 100	652	11,3	13	411	5,4	9	380	4,3	8
UKUPNO	5.772	100,0	26	7.613	100,0	24	8.746	100,0	24

Grafikon 4 : Učešće pojedinih grupa banaka u ukupnoj aktivni kroz periode

Kao rezultat daljeg rasta najvećih banaka u sistemu, jedna banka je iz III grupe prešla u II, tako da sa 30.09.2005. godine tri banke imaju aktivnu između jedne i dvije milijarde KM, a jedna banka preko dvije milijarde KM. To je rezultiralo povećanjem učešća četiri najveće banke u sistemu u odnosu na kraj 2004. godine za svega 0,5 procentnih poena, iako je unutar ove grupe došlo do određenih promjena učešća, a što je posljedica zaoštrene konkurencije i borbe za tržište između banaka „velike četvorke“.

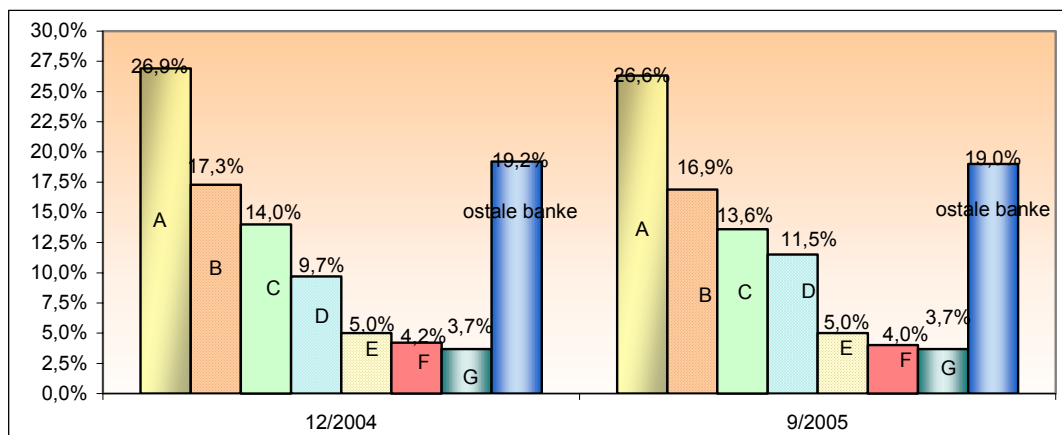
⁸ Banke su podijeljene u pet grupa zavisno od veličine aktive.

Najveći broj banaka (12 u IV grupi) ima aktivu u rasponu od 100 do 500 miliona KM sa tržišnim udjelom od 27,7%, što je povećanje od 0,6 procentnih poena u odnosu na kraj 2004.godine, a rezultat je prelaska jedna banke iz V u IV grupu. Posljednja V grupa (osam banaka) ima najmanji tržišni udjel od svega 4,3% i tu se nalaze četiri banke čija je aktiva između 10 i 33 miliona KM.

Na osnovu navedenog, može se zaključiti da je u pogledu tržišnog pozicioniranja došlo do izvjesne stagnacije i doseganja nivoa planiranih udjela, posebno većih banaka u sistemu. Dalje povećanje udjela može se očekivati iz osnova novih integrativnih procesa (pripajanja i spajanja), kako banaka u Federaciji BiH (dvije banke koje imaju istog vlasnika su započele proces integracije koji treba da se okonča do kraja prvog kvartala 2006. godine), tako i banaka u oba entiteta u BiH koje imaju istog vlasnika (uglavnom u vlasništvu stranih finansijskih institucija), što će se vjerovatno desiti u narednoj godini.

U sljedećem grafikonu data je struktura i trend učešća sedam najvećih banaka⁹ u bankarskom sistemu u Federaciji BiH :

Grafikon 5 : Učešće šest najvećih banaka u ukupnoj aktivu

Rast bilansne sume u izvorima rezultat je rasta depozita (za 15% ili 819 miliona KM), uzetih kredita (za 20% ili 173 miliona KM), subordinisanih dugova (za 35% ili 30 miliona KM) i kapitala (za 10% ili 94 miliona KM).

U aktivi (imovini) banaka krediti¹⁰ su povećani za 18% ili 784 miliona KM, što je za četiri procentna poena manje od ostvarene stope u istom periodu prethodne godine. Novčana sredstva su povećana za 13% ili 374 miliona KM.

U sljedećoj tabeli i grafikonima data je struktura najznačajnijih pozicija aktive i pasive bilansa banaka kroz periode:

⁹ Banke su označene slovnim oznakama A do F.

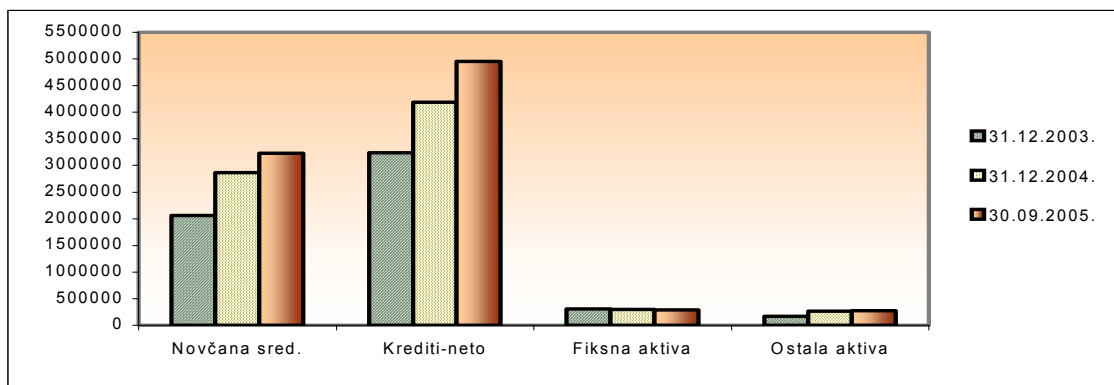
¹⁰ Bruto-kreditu (podatak iz bilansa stanja)

Tabela 10 : Struktura bilansa banaka

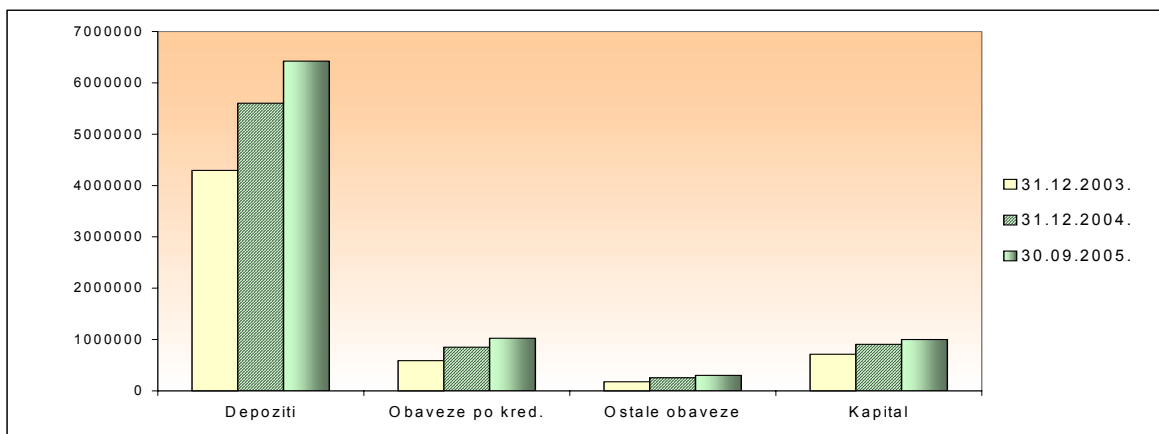
- u % -

O P I S	UČEŠĆE		
	31.12.2003.	31.12.2004.	30.09.2005.
A K T I V A (I M O V I N A) :			
Novčana sredstva	35,7	37,6	37,0
Vrijednosni papiri	0,4	0,2	0,3
Plasmani drugim bankama	0,6	1,1	1,0
Kreditni- neto	56,1	55,0	56,6
Poslovni prostor i ostala fiksna aktiva	5,3	3,9	3,3
Ostala aktiva	1,9	2,2	1,8
UKUPNO AKTIVA	100,0	100,0	100,0
P A S I V A :			
O B A V E Z E			
Depoziti	74,4	73,6	73,4
Uzete pozajmice od drugih banaka	0,1	0,1	0,1
Obaveze po uzetim kreditima	10,2	11,2	11,7
Ostale obaveze	2,9	3,2	3,4
K A P I T A L			
Kapital	12,4	11,9	11,4
UKUPNO PASIVA (OBAVEZE I KAPITAL)	100,0	100,0	100,0

Grafikon 6 : Struktura aktive bilansa banaka

Grafikon 7 : Struktura pasive bilansa banaka

U strukturi pasive bilansa banaka s aspekta učešća najznačajnijih bilansnih kategorija u izvorima, nastavljen je trend iz prethodnih perioda. Učešće depozita se i dalje lagano smanjuje, ali je sa stopom od 72,3% ostalo dominantno. U 2005. godini zabilježen je značajan rast obaveza po uzetim kreditima što se odrazilo na povećanje njihovog učešća sa 11,2% na 11,7%. Učešće kapitala je samnjeno za 0,5 procentnih poena.

Do promjena je došlo i u strukturi aktive. Iako su depoziti imali značajan rast u tri kvartala 2005. godine, što je rezultiralo i povećanjem novčanih sredstava, ipak je relativno učešće novčanih sredstava smanjeno za 0,6 procentnih poena. Krediti su sa stopom rasta od 18% dostigli do sada najveće učešće u aktivi od 56,6% što je za 1,6 procentnih poena više nego na kraju 2004. godine.

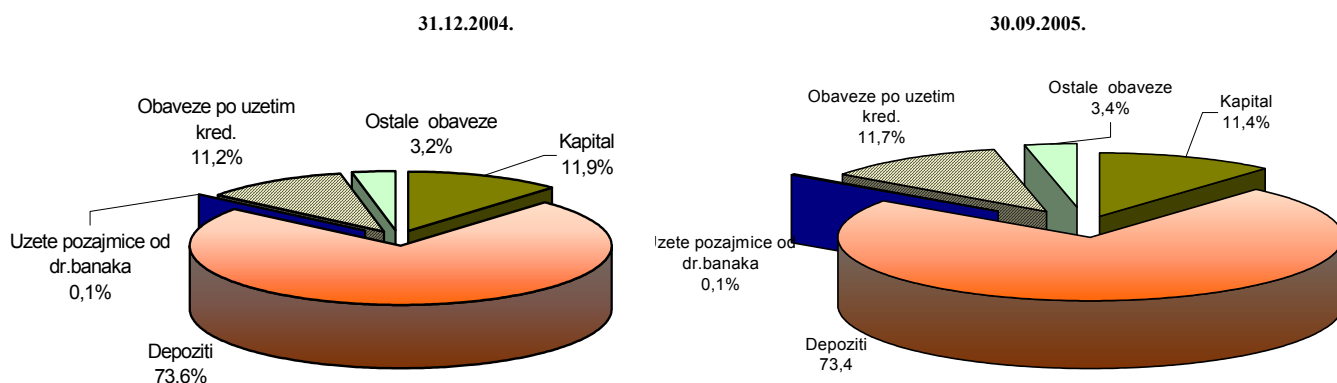
Na dan 30. 09. 2005. godine banke u Federaciji BiH držale su na računima kod depozitnih institucija u inostranstvu 1,61 milijardu KM (najveći dio u EUR) ili 49,9% ukupnih novčanih sredstava, što je za 0,5 procentnih poena ili 196 miliona KM više nego na kraju 2004. godine. Na računima rezervi banaka kod Centralne banke BiH nalazila se 1,38 milijardi KM ili 42,8% ukupnih novčanih sredstava, što je za 1,6 procentnih poena više u odnosu na kraj 2004. godine. Banke su držale kao gotov novac u trezoru i blagajnama 6,7% ili 218 miliona KM novčanih sredstava.

Promjene u trećem kvartalu 2005. godine na strani izvora kroz značajan rast depozitnih sredstava u domaćoj valuti, zatim dalji trend rasta kreditnih plasmana, kao i postojeća regulativa o izloženosti banaka deviznom riziku i ograničenjima vezanim za neto otvorenu deviznu poziciju, zaustavile su dosadašnji trend rasta učešća novčanih sredstava u stranim valutama. Sve navedeno je rezultiralo promjenom valutne strukture novčanih sredstava i smanjenjem učešća sredstava u stranim valutama sa 54% na 52,5%, odnosno povećanjem učešća sredstava u domaćoj valuti sa 46% na 47,5%.

2. 1. 1. Obaveze

Struktura pasive (obaveze i kapital) u bilansu stanja banaka sa 30. 09. 2005. godine može se sagledati iz sljedećeg grafikona:

Grafikon 8 : *Struktura pasive banaka*

Trend promjena iz prethodnih perioda u strukturi pasive je nastavljen i u tri kvartala 2005. godine. Učešće depozita je smanjeno za 0,2 procentna poena i iznosi 73,4%. Istovremeno, dalji

rast obaveza po uzetim kreditima doveo je do povećanja njihovog učešća sa 11,2% na 11,7%, dok je učešće kapitala smanjeno za 0,5 procentnih poena i iznosilo je 11,4%.

Banke su i u 2005. godini nastavile sa praksom zaduživanja u inostranstvu. Četiri najveća kreditora na koja se odnosi 56% ukupnih kreditnih sredstava su: Raiffeisen Zentralbank Osterreich A.G. (RZB), European Bank for Reconstruction and development (EBRD), Bank Polska OPIEKI i Kreditanstalt für Wiederaufbau (KfW).

Depoziti su u posmatranom periodu povećani za 15% ili 819 miliona KM, a samo u trećem kvartalu 2005.godine depoziti su povećani za 454 miliona KM. Kao i u prethodnim periodima, povećanje se odnosi gotovo u cjelini na sektor privatnih banaka.

Prema dostavljenim podacima banaka, od ukupnog iznosa depozita sa 30. 09. 2005. godine samo 3,9% se odnosi na depozite prikupljene u organizacionim dijelovima banaka iz Federacije BiH u Republici Srpskoj i Brčko Distriktu.

U ročnoj strukturi depozita došlo je do manjih promjena u okviru dvije osnovne grupe podjele prema ročnosti. Rast depozita po viđenju od 15% rezultirao je povećanjem njihovog učešća sa 47,5% na 47,8%. Posmatrano sektorski najveće učešće od 36,5% imaju depoziti po viđenju stanovništva. U kratkoročnim depozitima depoziti oročeni preko tri mjeseca povećani za 36% što se odrazilo i na povećanje učešća za 1,6 procentnih poena, s tim da je i u ovoj grupi najveće učešće depozita stanovništva (48,7%).

Iako su dugoročni depoziti povećani za 11%, njihovo učešće je smanjeno za 1,3 procentna poena, a treba istaći da se na depozite stanovništva odnosi 60,2% depozita oročenih do tri godine, a kod depozita oročenih preko tri godine sredstva sektora bankarskih institucija učestvuju sa 67,1%.

Tabela 11 : Ročna struktura depozita

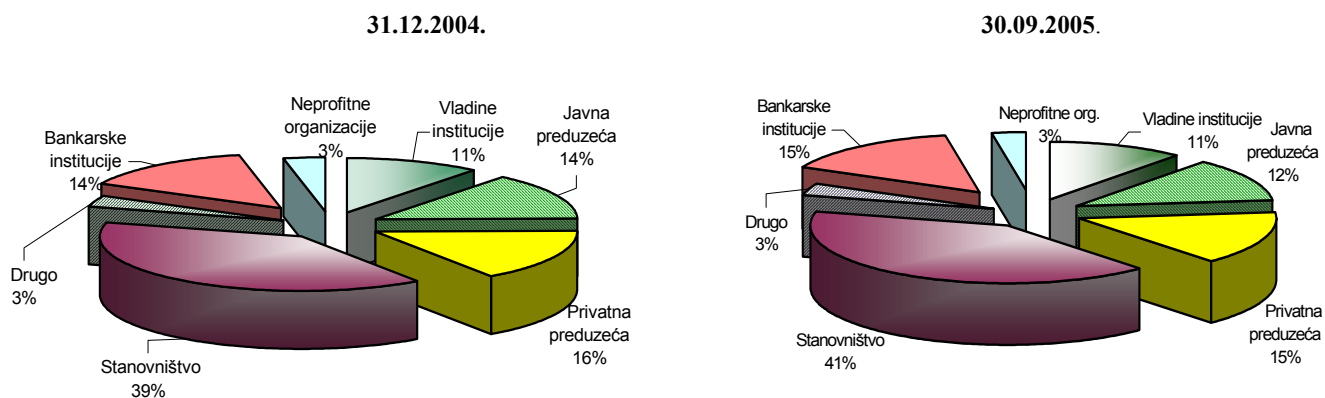
- u 000 KM-

DEPOZITI	31.12.2003.		31.12.2004.		30.09.2005.		INDEX	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Štednja i dep. po viđenju	2.215.925	51,6	2.663.053	47,5	3.066.632	47,8	120	115
Do 3 mjeseca	303.203	7,1	389.395	7,0	408.053	6,3	128	105
Do 1 godine	447.952	10,4	490.685	8,8	666.541	10,4	110	136
1. Ukupno kratkoročni	2.967.080	69,1	3.543.133	63,3	4.141.226	64,5	119	117
Do 3 godine	715.648	16,7	1.367.882	24,4	1.494.924	23,3	191	109
Preko 3 godine	609.981	14,2	691.223	12,3	785.244	12,2	113	114
2. Ukupno dugoročni	1.325.629	30,9	2.059.105	36,7	2.280.168	35,5	155	111
UKUPNO (1 + 2)	4.292.709	100,0	5.602.238	100,0	6.421.394	100,0	131	115

Tabela 12 : *Sektorska struktura depozita*¹¹

- u 000 KM-

SEKTORI	31.12.2003.		31.12.2004.		30.09.2005.		INDEX	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Vladine institucije	498.132	11,6	599.060	10,7	710.719	11,1	120	119
Javna preduzeća	567.677	13,2	783.655	14,0	777.019	12,1	138	99
Privatna preduzeća i druš.	607.046	14,1	876.831	15,7	975.919	15,2	145	111
Neprofitne organizacije	147.606	3,5	180.705	3,2	170.941	2,7	122	95
Bankarske institucije	557.166	13,0	808.112	14,4	961.152	15,0	145	119
Građani	1.737.238	40,5	2.173.228	38,8	2.609.397	40,6	125	120
Ostalo	177.844	4,1	180.647	3,2	216.247	3,3	102	120
UKUPNO	4.292.709	100,0	5.602.238	100,0	6.421.394	100,0	131	115

Grafikon 9 : *Sektorska struktura depozita*

Analizirajući po sektorima, u posmatranom periodu depoziti stanovništva su ostvarili rast od 20% ili 436 miliona KM, uz istovremeno povećanje učešća za 1,8 procentnih poena. Depoziti bankarskih institucija povećani su za 19% ili 153 miliona KM što je povećalo njihovo učešće za 0,6 indeksnih poena, a istu stopu rasta imali su i depoziti vladinih institucija sa nominalnim povećanjem od 112 miliona KM. Nakon neznatnog rasta u prvoj polovini 2005.godine, depoziti privatnih preduzeća su ostvarili značajniji rast u trećem kvartalu, tako da je ostvarena ukupna stopa rasta u posmatranom periodu od 11% ili 99 miliona KM. Depoziti javnih preduzeća i neprofitnih organizacija smanjeni su i nominalno i relativno kroz učešće u ukupnim depozitima.

Od ukupnog iznosa depozita 42% ili 2.675 miliona KM je u domaćoj valuti, a 58% ili 3.746 miliona KM je u stranoj valuti.

Štedni depoziti, kao najznačajniji segment depozitnog i finansijskog potencijala banaka, nastavili su i u 2005. godini s umjerenim i stabilnim rastom. U posmatranom periodu štednja je povećana za 437 miliona KM ili 20,5%. Samo kod dvije banke štedni depoziti su neznatno smanjeni, a preostale banke su imale rast štednih depozita. U osam banaka stopa je bila manja od 20%, između 20% i 50% štednja je porasla u deset banaka, a u tri banke ostvaren je rast po stopi većoj od 50%. Međutim, 70% ili 308 miliona KM od ostvarenog povećanja odnosi se na četiri najveće banke u sistemu.

¹¹ Podaci iz popratnog obrasca BS-D koji banke dostavljaju kvartalno uz bilans stanja po shemi FBA.

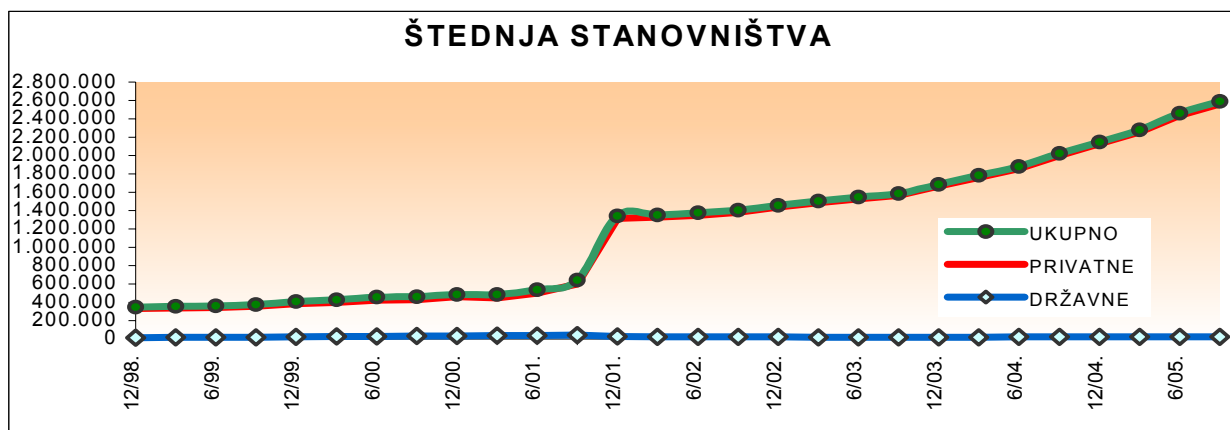
Posmatrano sektorski, gotovo sva štednja nalazi se u privatnim bankama, odnosno svega 1,1% ukupne štednje nalazi se u pet državnih banaka.

Tabela 13 : Nova štednja stanovništva po periodima

- u 000 KM-

BANKE	I Z N O S (u 000 KM)			INDEX	
	31.12.2003.	31.12.2004.	30.09.2005.	3/2	4/3
1	3	3	4	5	6
Državne	20.758	22.342	25.881	108	116
Privatne	1.645.991	2.105.167	2.538.347	128	121
UKUPNO	1.666.749	2.127.509	2.564.228	128	120

Grafikon 10 : Nova štednja stanovništva po periodima

Kao i u ostalim segmentima, evidentno je postojanje jake koncentracije štednje u većim bankama, jer se 76% ukupne štednje nalazi u četiri najveće banke.

Od ukupnog iznosa štednje 28,6% se odnosi na štedne depozite u domaćoj valuti, a 71,4% u stranoj valuti.

Tabela 14 : Ročna struktura štednih depozita stanovništva po periodima

BANKE	I Z N O S (u 000 KM)						INDEX	
	31.12.2003.		31.12.2004.		30.09.2005.		3/2	4/3
1	3	3	3	4	4	5	6	
Kratkoročni štedni depoziti	1.228.261	73,7%	1.360.285	63,9%	1.547.896	60,4%	111	114
Dugoročni štedni depoziti	438.489	26,3%	767.224	36,1%	1.016.332	39,6%	175	132
UKUPNO	1.666.749	100,0%	2.127.509	100,0%	2.437.613	100,0%	128	120

Ročna struktura štednih depozita, kao i ukupnih depozita, ima pozitivan trend promjena i to najviše zbog stalnog poboljšanja stanja u bankarskom sektoru i jačanja povjerenja u banke, što je rezultiralo bržim rastom dugoročnih štednih depozita. Posebno treba istaći stabilnost i visok nivo stope rasta dugoročnih štednih depozita, što je pozitivan pokazatelj za naredni period.

Za rast štednje u bankama u FBiH uz aktivnosti koje provodi FBA, od značaja je i postojanje sistema osiguranja depozita od januara 2001. godine kada je počela s operativnim radom Agencija za osiguranje depozita u FBiH, da bi u augustu 2002. godine donošenjem Zakona o osiguranju depozita u bankama BiH bila osnovana Agencija za osiguranje depozita Bosne i Hercegovine. Ukupno je 15 banaka iz Federacije BiH primljeno u program osiguranja depozita i dobilo certifikat, a analitički podaci o visini depozita po bankama pokazuju da je u ovim bankama deponovano 94% ukupnih depozita i 97% ukupne štednje. Proces prijema banaka u Federaciji u program osiguranja je u završnoj fazi, s tim da od preostalih devet banaka šest državnih ne mogu aplicirati za prijem zbog neispunjavanja kriterijuma (vlasnička struktura) koje je propisala Agencija za osiguranje depozita. Sigurnost depozita je garant i motiv za dalji porast štednje ne samo u ovim već i u ostalim bankama.

2.1.2. Kapital - snaga i adekvatnost

Kapital¹² banaka u FBiH na dan 30. 09. 2005. godine iznosio je 1.133 miliona KM.

Tabela 15 : *Regulatorni kapital*

-u 000 KM-

O P I S	31.12.2003.	31.12.2004.	30.09.2005.	INDEKS	
				3/2	4/3
1	2	3	4	5	6
DRŽAVNE BANKE					
1.Osnovni kapital prije umanjnja	122.937	163.061	163.875	133	100
2.Odbitne stavke	17.687	2.607	3.212	15	123
a) Osnovni kapital (1-2)	105.250	160.454	160.663	152	100
b) Dopunski kapital	3.061	3.639	3.846	119	106
c) Kapital (a + b)	108.311	164.093	164.509	152	100
PRIVATNE BANKE					
1.Osnovni kapital prije umanjnja	584.221	744.519	814.393	127	109
2.Odbitne stavke	34.311	88.598	82.010	258	93
a) Osnovni kapital (1-2)	549.910	655.921	732.383	119	112
b) Dopunski kapital	183.681	217.639	236.538	118	109
c) Kapital (a + b)	733.591	873.560	968.921	119	111
UKUPNO					
1.Osnovni kapital prije umanjnja	707.158	907.580	978.268	128	108
2.Odbitne stavke	51.998	91.205	85.222	175	93
a) Osnovni kapital (1-2)	655.160	816.375	893.046	125	109
b) Dopunski kapital	186.742	221.278	240.384	118	109
c) Kapital (a + b)	841.902	1.037.653	1.133.430	123	109

U prva tri kvartala 2005. godine kapital¹³ je povećan za 9% ili 95,8 miliona KM u odnosu na kraj 2004. godine, od čega se na povećanje osnovnog kapitala odnosi 76,7 miliona KM a dopunskog 19,1 milion KM.

Na rast osnovnog kapitala najviše je uticala dokapitalizacija, odnosno povećanje dioničkog kapitala kod dvije banke za 28,3 miliona KM i istovremeno smanjenje u iznosu od 3,4 miliona KM kod jedne banke po osnovu pokrića gubitka iz prethodne godine, zatim usmjeravanje dobiti za 2004. godinu u zadržanu neraspoređenu dobit u iznosu od 16,6 miliona KM i rezerve u iznosu od 20,1 milion KM, te uplaćenog ažia kod jedne banke po novoj emisiji dionica u iznosu od 9,3 miliona KM..

¹² Regulatorni kapital definiran čl.8. i 9. Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kapitalom banaka.

¹³ Izvor podataka je kvartalni Izvještaj o stanju kapitala banaka (Obrazac 1-Tabela A), propisan Odlukom o minimalnim standardima za upravljanje kapitalom banaka.

Odbitne stavke (koje su umanjile osnovni kapital) su smanjene za 6 miliona KM, a najvažnije promjene su : pokriće nepokrivenih gubitaka iz ranijih godina za 13,3 miliona KM (kod četiri banke), tekući gubici u iznosu od 6,6 miliona KM, te povećanje nematerijalne imovine za 0,9 miliona KM.

Povećanje dopunskog kapitala od 19,1 milion KM najvećim dijelom rezultat je povećanja subordinisanih dugova u iznosu od 29,6 miliona KM kod dvije banke, uključivanja revidirane tekuće dobiti kod jedne banke u iznosu od 14 miliona KM i povećanja općih rezervi za kreditne gubitke u iznosu od 17,6 miliona KM, uz istovremeno smanjenje u iznosu od 42 miliona KM zbog raspodjele dobiti iz 2004. godine u osnovni kapital.

Navedene promjene nisu utjecale na strukturu regulatornog kapitala tako da je učešće osnovnog kapitala i dalje 79%, a dopunskog 21%.

Rast regulatornog kapitala od 9% pozitivno se odrazio na neto kapital koji je u devet mjeseci 2005. godine imao istu stopu rasta od 9% ili 96 miliona KM, tako da sa 30. 09. 2005. godine iznosi 1,1 milijardu KM.

Stopa kapitaliziranosti banaka posmatrana kao odnos kapitala i aktive i dalje ima blagi trend pada i sa 30. 09. 2005. godine iznosila je 12,6% i što je za 0,6 procentnih poena manje nego na kraju 2004.godine, a osnovni razlog ovakvom trendu je činjenica da rast kapitala nije adekvatno pratio rast aktive.

Jedan od najvažnijih pokazatelja snage i adekvatnosti kapitala¹⁴ banaka jeste koeficijent adekvatnosti kapitala, izračunat kao odnos neto kapitala i ponderisane rizične aktive. Ovaj koeficijent na nivou bankarskog sektora sa 30. 09. 2005. godine iznosio 17,6% što je za jedan procentni poen manje nego na kraju 2004. godine.

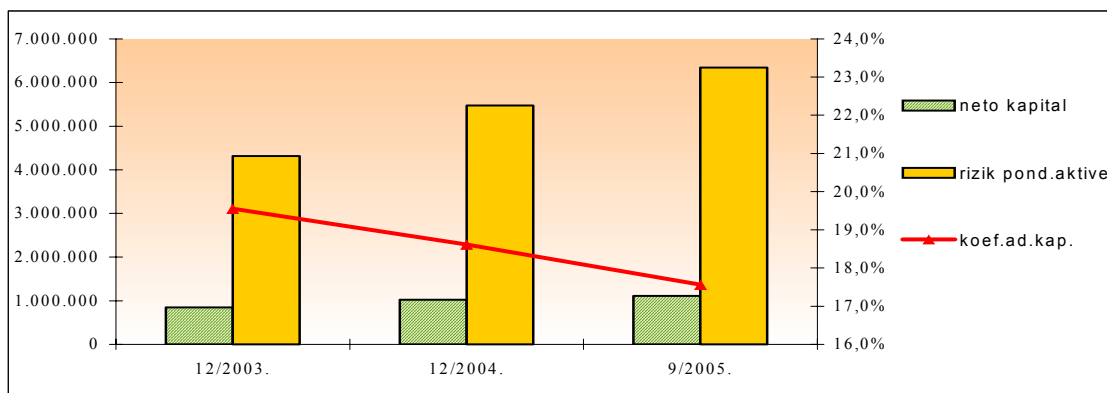
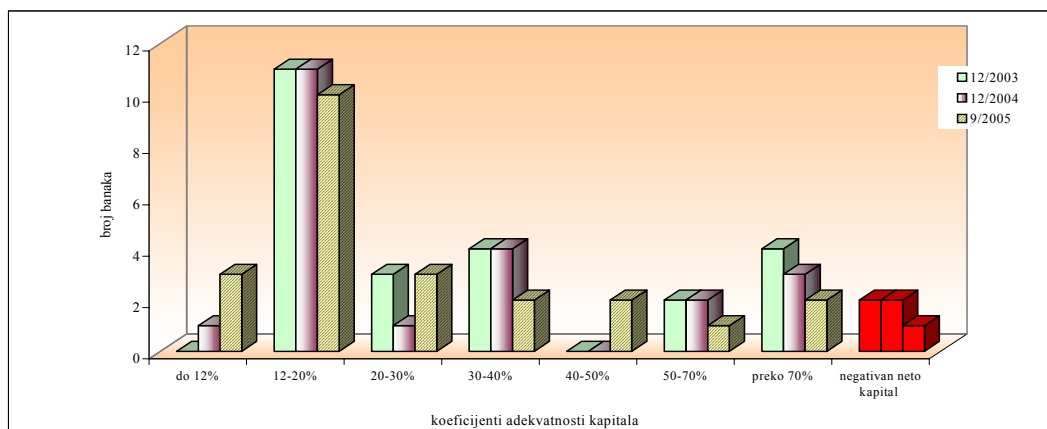
Posmatrano sektorski kod državnih banaka koeficijent je smanjen sa 59,1% (2004. godina) na 53,8%, dok kod privatnih ima kontinuirani blagi pad (sa 16,5% koliko je iznosio na kraju 2004. godine na 15,7%).

FBA je, vršeći nadzor poslovanja i finansijskog stanja banaka u FBiH, u skladu sa zakonskim ovlastima, a u cilju jačanja sigurnosti i banaka pojedinačno i sistema u cjelini, nalagala bankama poduzimanje odgovarajućih aktivnosti na jačanju kapitalne osnove i obezbjeđenju kapitala adekvatnog visini i profilu postojeće i potencijalne izloženosti svim rizicima koji su immanentni bankarskom poslovanju.

Tabela 16 : *Neto kapital, rizik ponderisane aktive i stopa adekvatnosti kapitala*

O P I S	31.12.2003.	31.12.2004.	30.09.2005.	INDEKS	
				3/2	4/3
1	2	3	4	5	6
NETO KAPITAL	840.605	1.018.626	1.114.403	121	109
RIZIK PONDERISANE AKTIVE I KRED. EKVIVALENATA	4.306.774	5.472.154	6.344.494	127	116
STOPA NETO KAPITALA (ADEKVATNOSTI KAPITALA)	19,5%	18,6%	17,6%	95	95

¹⁴ Zakonom propisana minimalna stopa adekvatnosti kapitala iznosi 12%.

Grafikon 11 : Neto kapital, rizik ponderisane aktive i stopa adekvatnosti kapitala**Grafikon 12 :** Koeficijenti adekvatnosti kapitala banaka

Od ukupno 24 banke u FBiH na dan 30. 09. 2005. godine, 20 banaka imalo je koeficijent adekvatnosti kapitala veći od zakonom propisanog minimuma od 12%, tri banke pod privremenom upravom imale su adekvatnost kapitala manju od 12%, dok je jedna banka (pod privremenom upravom) imala negativan koeficijent adekvatnosti.

Kod najvećeg broja banaka prisutan je kontinuirani blagi trend pada koeficijenta adekvatnosti kapitala iako se broj banaka prema grupama u okviru datih raspona bitnije ne mijenja. U drugoj, najbrojnijoj grupi (stopa između 12% i 20%) nalazi se 10 banaka, dok se u narednoj grupi (stopa između 20% i 30%) broj banaka povećao sa jedne na tri. Prethodna promjena je rezultat pada koeficijenta adekvatnosti ispod 30% kod dvije banke, tako da su sa 30. 09. 2005. godine u grupi sa koeficijentima u rasponu od 30% do 40% ostale samo dvije banke. Kod preostalih pet banaka stopa je iznosila preko 40%, s tim da je najveći koeficijent adekvatnosti iznosio 77,4%. Međutim, iako četiri najveće banke po visini aktive imaju stopu adekvatnosti kapitala nešto veću od zakonom propisanog minimuma (između 13,3% i 14,4%), treba istaći da su u cilju jačanja kapitalne osnove i adekvatnosti kapitala dvije banke imale dokapitalizaciju, a jedna je povećala dopunski kapital po osnovu subordinisanog duga.

Svaki dalji rast rizične aktive i posebno rast kreditnih plasmana nužno će zahtijevati i adekvatan rast kapitala, te u tom smislu banke su dužne donijeti program za upravljanje kapitalom banke i kontinuirano pratiti njegovo provođenje u cilju osiguranja i održavanja kvantitete i kvalitete kapitala najmanje na nivou minimalnih zakonskih standarda.

Dalje jačanje kapitalne osnove treba biti prioritetan zadatak najvećeg broja banaka, a u fokusu su najveće banke u sistemu, što je nužno za jačanje stabilnosti i sigurnosti samih banaka i cjelokupnog bankarskog sistema. FBA će poduzimati odgovarajuće mjere i donositi odluke da banke jačaju kapitalnu osnovu koja će garantovati njihovu stabilnost i sigurnost.

2.1.3. Aktiva i kvalitet aktive

Odlukom o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka (Odluka) utvrđeni su kriteriji za procjenu izloženosti banaka kreditnom riziku ocjenom kvaliteta njihove aktive i adekvatnosti rezervi za kreditne i druge gubitke prema rizičnosti plasmana i sredstava stavki bilansa i vanbilansnih stavki.

Bruto aktiva¹⁵ bilansa banaka u FBiH na dan 30. 09. 2005. godine iznosila je 9 milijardi KM, što je za 15% ili 1,1 milijarda KM više nego na kraju 2004. godine. Vanbilansne rizične stavke iznosile su 1,3 milijarde KM i povećane su za 23% ili 236 miliona KM.

Ukupna aktiva sa vanbilansnim stavkama (aktiva)¹⁶ iznosila je 10,3 milijarde KM i za 16% je veća nego na kraju 2004. godine.

Tabela 17 : Aktiva, vanbilansne stavke i potencijalni kreditni gubici

-u 000 KM-

O P I S	IZNOS (u 000 KM)					INDEX		
	31.12.2003.	Strukt. %	31.12.2004.	Strukt. %	30.09.2005.	Strukt. %	4:2	6:4
1.	2	3	4	5	6	7	8	9
Kreditni	3.272.569	54,5	4.208.295	53,5	4.965.016	55,0	129	118
Kamate	26.395	0,4	29.856	0,4	34.573	0,4	113	116
Dospjela potraživanja	171.821	2,9	209.218	2,7	236.833	2,6	122	113
Potraživanja po plać. garancijama	5.353	0,1	5.026	0,1	4.802	0,1	94	96
Ostali plasmani	50.906	0,9	40.811	0,4	30.697	0,3	80	75
Ostala aktiva	2.468.073	41,2	3.378.320	42,9	3.748.771	41,6	137	111
UKUPNA AKTIVA	5.995.117	100,0	7.871.526	100,0	9.020.692	100,0	131	115
VANBILANS	749.382		1.046.809		1.282.697		140	123
AKTIVA S VANBILANSOM	6.744.499		8.918.335		10.303.389		132	116
Opći kreditni rizik i Potencijalni kreditni gubici	247.369		282.412		306.847		114	109
Već formirane opće i posebne rezerve za kreditne gubitke	247.411		285.090		307.120		115	108

Od ukupne aktive sa vanbilansom na nerizične stavke se odnosi 3,6 milijardi KM ili 34,6%, što je za 0,8 procentnih poena manje nego na kraju 2004. godine.

Rast kreditnih plasmana (18%) doveo je do promjene strukture rizične aktive i povećanja učešća kreditnih plasmana sa 58,1% na 59,5%, uz istovremeno smanjenje učešća novčanih sredstava sa ranijih 37,6% na 37%. Treba istaći da su dospjela potraživanja porasla za 13%, dok je njihovo učešće u strukturi aktive ostalo na približno istom nivou kao i 2004. godine.

Analitički podaci po bankama pokazuju da je kod pet banaka (tri pod privremenom upravom) došlo do smanjenja kreditnih plasmana. Najveći broj banaka (12) imao je stopu rasta kreditnih plasmana između 7% i 20%, dok je kod tri banke ostvaren značajniji rast sa stopom većom od

¹⁵ Izvor podataka : Izvještaj o klasifikaciji aktive bilansa i vanbilansnih stavki banaka.

¹⁶ Aktiva definisana članom 2. Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka.

30%. Četiri najveće banke u F BiH povećale su kreditne plasmane za 609 miliona KM što je 78% ukupnog povećanja na nivou bankarskog sektora, što se odrazilo i na povećanje učešća ovih banaka u ukupnim kreditima sa 69% na 70%.

Iz analize sektorske strukture kredita može se zaključiti da su najveće povećanje u iznosu od 445 miliona KM ili 21% imali plasmani dati stanovništvu, zbog čega se i njihovo učešće u ukupnoj sektorskoj strukturi kredita povećalo sa 48,4% na 49,6%. Značajan porast od 349 miliona KM ili 18% imali su i plasmani dati privatnim preduzećima i društvima uz povećanje učešća sa 43,7% na 43,8%. U ostalim sektorima zabilježene su manje promjene u nominalnom i relativnom iznosu.

Četiri najveće banke u sistemu plasirale su stanovništvu 73% ukupnih kredita datih ovom sektoru, dok isti pokazatelj za sektor privatnih preduzeća iznosi 69%.

Promjena učešća pojedinih sektora u ukupnoj strukturi kredita data je u sljedećoj tabeli:

Tabela 18 : *Sektorska struktura kredita*

-u 000 KM-

SEKTORI	31.12.2003.		31.12.2004.		30.09.2005.		INDEX	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Vladine institucije	24.526	0,7	31.810	0,7	32.100	0,6	130	101
Javna preduzeća	217.587	6,3	203.698	4,6	177.101	3,4	94	87
Privatna preduzeća i društ.	1.439.009	41,7	1.933.595	43,7	2.282.757	43,9	134	118
Neprofitne organizacije	3.015	0,1	3.619	0,1	7.310	0,1	120	202
Bankarske institucije	33.281	1,0	34.082	0,8	37.252	0,7	102	109
Gradani	1.676.325	48,6	2.139.699	48,4	2.584.436	49,6	128	121
Ostalo	55.999	1,6	76.036	1,7	85.695	1,7	136	113
UKUPNO	3.449.742	100,0	4.422.539	100,0	5.206.651	100,0	128	118

Vezano za ročnost kredita treba istaći da je u prva tri kvartala 2005.godine došlo do bržeg rasta dugoročnih kredita (stopa rasta 20%), dok su kratkoročni krediti porasli za 10%, a što je imalo uticaja i na rast učešća dugoročnih kredita u ukupnim kreditima sa 72,8% na 74,4%. Sektorska analiza po ročnosti pokazuje da je učešće dugoročnih kredita u ukupnim kreditima datih stanovništvu 90%, a privatnim preduzećima 60%.

Tabela 19 : *Ročna struktura kredita*

-u 000 KM-

KREDITI	31.12.2003.		31.12.2004.		30.09.2005.		INDEX	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Dospjela potraživanja i plaćene vanbil.obaveze	177.174	5,1	214.244	4,8	241.635	4,6	121	113
Kratkoročni krediti	776.014	22,5	991.183	22,4	1.091.103	21,0	128	110
Dugoročni krediti	2.496.554	72,4	3.217.112	72,8	3.873.913	74,4	129	120
UKUPNO KREDITI	3.449.742	100,0	4.422.539	100,0	5.206.651	100,0	128	118

Budući da su plasmani, odnosno krediti najrizičniji dio aktive banaka, njihov kvalitet predstavlja jednu od najznačajnijih determinanti stabilnosti i uspješnosti poslovanja. Ocjena kvaliteta aktive je ustvari ocjena izloženosti kreditnom riziku plasmana banke, odnosno

identificiranje potencijalnih kreditnih gubitaka koji se priznaju kao troškovi rezervi za kreditne gubitke.

Kvalitet aktive i vanbilansnih rizičnih stavki, opći kreditni rizik, potencijalni kreditni gubici po kategorijama klasifikacije¹⁷ i vanbilansne stavke dati su u sljedećoj tabeli:

Tabela 20 : *Klasifikacija aktive, opći kreditni rizik (OKR), potencijalni kreditni gubici(PKG) i vanbilansne stavke (otpisana aktiva i suspendirana kamata)*

Kategorija klasifikacije	IZNOS (u 000 KM) I UČEŠĆE (u%)									INDEKS	
	31.12.2003.			31.12.2004.			30.09.2005.			5/2	8/5
	Klasif. aktive	Učešće %	OKR PKG	Klasif. aktive	Učešće %	OKR PKG	Klasif. aktive	Učešće %	OKR PKG		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
A	5.881.803	87,2	70.974	7.880.830	88,4	94.501	9.161.939	88,9	111.925	134	116
B	563.498	8,4	46.657	730.737	8,2	53.633	825.656	8,0	60.366	130	113
C	152.581	2,3	44.593	143.586	1,6	42.104	150.898	1,5	41.104	94	105
D	139.311	2,0	77.839	162.299	1,8	91.294	164.642	1,6	93.198	117	101
E	7.306	0,1	7.306	883	0,0	880	254	0,0	254	12	29
UKUPNO	6.744.499	100,0	247.369	8.918.335	100,0	282.412	10.303.389	100,0	306.847	132	116
VANBILANSNA EVIDENCIJA											
E	341.166	79,8		343.472	83,3		378.429	86,0		101	110
Susp. kamata	86.205	20,2		68.680	16,7		61.349	14,0		80	89
UKUPNO	427.371	100,0		412.152	100,0		439.778	100,0		96	107

Ako se analizira kvalitet aktive sa vanbilansnim rizičnim stavkama uočava se povećanje klasifikovane aktive (B-E) za 10% ili 104 miliona KM, uz istovremeno povećanje nekvalitetne aktive za 3% ili devet miliona KM. Na osnovu dalje analize analitičkih podataka može se zaključiti da nekvalitetna aktiva koja se odnosi na plasmane date sektoru stanovništva ima brži trend rasta (13%) nego nekvalitetna aktiva koja se odnosi na pravna lica koja je povećana za svega 1%. Ovo je i očekivano s obzirom da je nakon kreditne ekspanzije u 2002.godini i narednim godinama intenzivirano kreditiranje stanovništva. Evidentno je da dio kredita iz ovog portfolia kod jednog broja banaka postaje problematičan i prelazi iz kategorije dobre aktive u lošije kategorije klasifikacije. Nekvalitetna aktiva koja se odnosi na sektor stanovništva u ukupno odobrenim kreditima stanovništvu iznosi 2,6% ili 68 miliona KM i bilježi porast od 13% ili 8 miliona KM u odnosu na kraj 2004. godine. Iako se radi o apsolutnim iznosima i relativnom rastu koji nisu visoki, imajući u vidu iskazani trend, u narednom periodu će se posebna pažnja usmjeriti na ocjenu i kretanje kvaliteta ovih kredita, te aktivnosti banaka na minimiziranju negativnih efekata po ovom segmentu kreditnog portfolia i poboljšanju praksi upravljanja istim.

U devet mjeseci 2005.godine banke su isknjižile iz bilansa u vanbilans, odnosno otpisale potraživanja u iznosu od 62,3 miliona KM i suspendovale kamatu u iznosu od 8,2 miliona KM. Otpisana potraživanja po kreditima stanovništva iznosila su 14,6 miliona KM, dok je suspendirano kamate u iznosu od 1,8 miliona KM. U istom periodu izvršen je trajni otpis stavki aktive u iznosu od 8,9 miliona KM, a trajno je otpisano suspendovane kamate 3,1 milion KM. Banke su uspjele u istom periodu da naplate ranije otpisanu aktivu u iznosu od 22,6 miliona KM (od stanovništva 1,2 miliona KM) i suspendovanu kamatu u iznosu od 8,4

¹⁷ U skladu sa članom 22. Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banke su dužne da formiraju i kontinuirano održavaju rezerve za OKR i PKG u sljedećim procentima po kategorijama : A 2%, B 5% do 15%, C 16% do 40%, D 41% do 60% i E 100%.

miliona KM (od stanovništva 0,4 miliona KM), što se pozitivno odrazilo na njihovu profitabilnost.

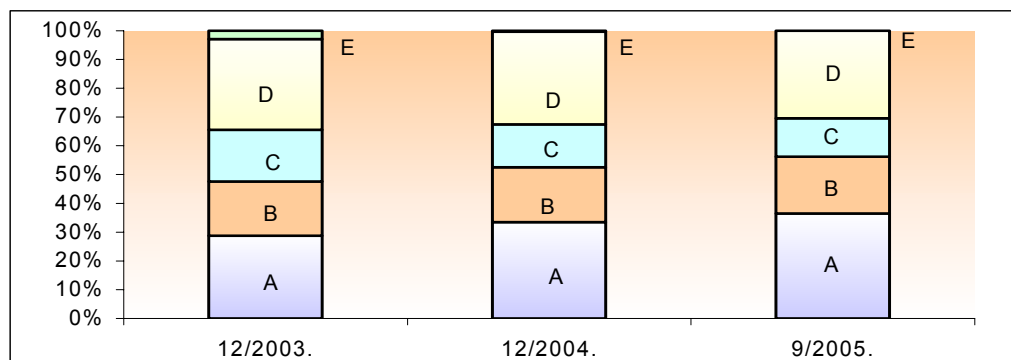
Sa 30. 09. 2005. godine saldo otpisane aktive iznosio je 378 miliona KM i za 10% je veća nego na kraju 2004. godine, dok je saldo suspendovane kamate iznosio 61 milion KM. Od ukupno otpisane aktive na otpisanu aktivu po kreditima datim stanovništvu odnosi se 36 miliona KM ili 9,6%, a na suspendovanu kamatu 5,5 miliona KM ili 8,9%.

Nivo općeg kreditnog rizika i procjenjenih gubitaka po kategorijama klasifikacije, utvrđenih u skladu sa kriterijima i metodologiji propisanoj u odlukama FBA, njihov trend i struktura na nivou bankarskog sektora dati su u sljedećoj tabeli i grafikonu:

Tabela 21 : *Struktura i trend općeg kreditnog rizika i potencijalnih kreditnih gubitaka*

Kategorija klasifikacije	IZNOS (u 000 KM) I STRUKTURA (u%)						INDEKS	
	31.12.2003.		31.12.2004.		30.09.2005.		4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
A	70.974	28,7	94.501	33,5	111.925	36,5	133	118
B	46.657	18,9	53.633	19,0	60.366	19,7	115	113
C	44.593	18,0	42.104	14,9	41.104	13,4	94	98
D	77.839	31,5	91.294	32,3	93.198	30,4	117	102
E	7.306	2,9	880	0,3	254	0,0	12	29
UKUPNO	247.369	100,0	282.412	100,0	306.847	100,0	114	109

Grafikon 13 : *Struktura i trend općeg kreditnog rizika i potencijalnih kreditnih gubitaka*

Prema izvještajima, banke su formirale rezerve za kreditne gubitke u skladu s propisima i visinom procijenjenog kreditnog rizika.

Analizirajući nivo formiranih rezervi ukupno i po kategorijama klasifikacije, u odnosu na kraj 2004. godine, rezerve za opći kreditni rizik i potencijalne kreditne gubitke veće su za 8% i iznosile su 307 miliona KM, odnosno 3 % ukupne aktive sa vanbilansom. Na kraju trećeg kvartala 2005. godine banke su prosječno za B kategoriju imale izdvojene rezerve po stopi od 7,3%, za C kategoriju 27,2%, D kategoriju 56,6% i E 100%, što se može ocijeniti zadovoljavajućim.

Analiza kvaliteta aktive, odnosno kreditnog portfolija pojedinačnih banaka, kao i on site kontrole u samim bankama, ukazuju da je još uvijek ključni rizik kod većine banaka kreditni rizik, odnosno postojanje problematičnih kredita odobrenih pravnim licima (preduzećima).

FBA je bankama koje imaju loš kvalitet aktive naložila korektivne mjere u smislu izrade operativnog programa koji moraju sadržavati plan aktivnosti na poboljšanju postojećih praksi upravljanja kreditnim rizikom, odnosno kvaliteta aktive, smanjenje postojećih koncentracija, te rješavanje problema nekvalitetne aktive i sprječavanje njenog daljeg pogoršanja. Izvršavanje naloga FBA se kontrinuirano nadzire kroz postkontrolni postupak na osnovu izvještaja i ostale dokumentacije dostavljene od strane banaka, kao i on site kontrolom u cilju provjere iste.

Transakcije s povezanim licima

U svom poslovanju banke su izložene raznim vrstama rizika, od kojih poseban značaj ima rizik vezan za transakcije s licima povezanim sa bankom.

FBA je, u skladu sa Bazelskim standardima, uspostavila određene opreznosne principe i zahtjeve vezane za transakcije s licima povezanim s bankom¹⁸, što je regulisano Odlukom o minimalnim standardima za poslovanje banaka s licima povezanim s bankom, u kojoj su propisani uslovi i način poslovanja banaka s povezanim licima. Na osnovu te Odluke i Zakona o bankama Nadzorni odbor banke, a na prijedlog direktora, dužan je da donese posebne politike banke za poslovanje s povezanim licima i da prati njihovu primjenu.

Odlukama FBA propisan je i poseban set izvještaja koji obuhvataju transakcije s jednim dijelom povezanih lica, i to kredite i potencijalne i preuzete vanbilansne obaveze (garancije, akreditivi, preuzete kreditne obaveze) kao najčešći i najrizičniji vid transakcija između banaka i povezanih lica. Set propisanih izvještaja uključuje podatke o kreditima datim sljedećim kategorijama povezanih lica:

- dioničarima banke s više od 5% glasačkih prava,
- članovima Nadzornog odbora i višeg rukovodstva banke i
- subsidijarnim licima i drugim preduzećima kapitalno povezanim s bankom.

Tabela 22: *Transakcije s povezanim licima*

-000 KM-

Opis	DATI KREDITI			INDEKS	
	31.12.2003.	31.12.2004.	30.09.2005.	3/2	4/3
1	2	3	4	5	6
Dioničarima sa više od 5% glasačkih prava, subs.i drugim kapitalno povezanim pred.	37.050	40.084	36.307	108	91
Članovima Nadzornog odbora	388	141	136	36	94
Upravi banke i uposlenim radnicima	1.670	2.392	2.203	139	92
UKUPNO	39.108	42.617	38.646	109	91
Potencijalne i preuzete vanbil.obaveze	8.689	3.235	1.314	37	41

Iz tih razloga FBA posebnu pažnju (pri on site kontrolama) usmjerava na poslovanje banaka sa povezanim licima. Kontrolori FBA na licu mjesta daju naloge za otklanjanje uočenih propusta u određenim rokovima i pokreću prekršajne postupke, a sastavni dio tih aktivnosti je i praćenje i nadzor provođenja datih naloga. To se pozitivno odrazilo na ovaj segment poslovanja, jer obim transakcija s povezanim licima ima opadajući trend, a time i izloženost riziku prema ovim licima.

¹⁸ Član 39.stav 2. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o bankama definiše pojam "lica povezana s bankom", gdje više nisu uključeni uposleni radnici.

2.2. Profitabilnost

Prema podacima iz bilansa uspjeha, banke u Federaciji BiH za prvih devet mjeseci 2005. godine ostvarile su pozitivan finansijski rezultat-dobit u iznosu od 61,6 miliona KM, što je za 47% više nego u istom periodu 2004. godine, a za 36% više od ostvarene dobiti u 2004. godini.

Pozitivan finansijski rezultat od 68,1 milion KM ostvarilo je 18 banaka što je za 46% ili 21,6 miliona KM više nego u istom periodu 2004. godine. Istovremeno, gubitak u poslovanju u iznosu od 6,6 miliona KM ostvarilo je šest banaka (tri državne i tri privatne), smanjen je za 55% ili osam miliona KM u odnosu na isti period prethodne godine.

Detaljniji podaci dati su u sljedećoj tabeli:

Tabela 23 : Ostvareni finansijski rezultat : dobit/gubitak

-000 KM-

Datum/Opis	Na nivou sistema		Privatne banke		Državne banke	
	Iznos	Broj banaka	Iznos	Broj banaka	Iznos	Broj banaka
30.09.2003.						
Gubitak	-21.172	9	-19.864	6	-1.308	3
Dobit	53.332	17	50.584	13	2.748	4
Ukupno	32.160	26	30.720	19	1.440	7
30.09.2004.						
Gubitak	-14.543	8	-14.016	6	-527	2
Dobit	46.492	18	41.764	13	4.728	5
Ukupno	31.949	26	27.748	19	4.201	7
30.09.2005.						
Gubitak	-6.559	6	-5.716	3	-843	3
Dobit	68.127	18	64.569	15	3.558	3
Ukupno	61.568	24	58.853	18	2.715	6

Kao i u ostalim segmentima i u ovom su prisutne koncentracije: od ukupno ostvarene dobiti 46,6 miliona KM ili 68% se odnosi na četiri najveće banke u sistemu, dok je od ukupno iskazanog gubitka 5,3 miliona KM ili 81% ostvareno kod dvije banke. Finansijski rezultat državnih banaka nema značajni uticaj na ukupnu profitabilnost bankarskog sektora.

Na osnovu analitičkih podataka, kao i parametara za ocjenu kvaliteta profitabilnosti, ukupna profitabilnost sistema je znatno poboljšana kao rezultat sveukupnog trenda poboljšanja i stabilizacije bankarskog sektora.

U strukturi ukupnog prihoda i dalje raste učešće neto kamatnog prihoda na koji se odnosi 56,5% ukupnog prihoda (u istom periodu 2004.godine 53,2%), dok se učešće operativnih prihoda smanjilo sa 46,8% na 43,5%.

Struktura ukupnog prihoda banaka se kvalitativno poboljšava i pored u strukturi značajnog rasta učešća kamatnih troškova sa 25,3% na 29,8% u odnosu na isti period 2004.godine, kroz kontinuirano sve veće učešće neto kamatnog prihoda (sa 55,5% na 56,7%), dok se učešće operativnih prihoda smanjilo sa 44,5% na 43,3%.

Analizirajući trend rasta ukupni kamatni prihodi sa stopom rasta od 31% u odnosu na isti period prošle godine brže su rasli od rasta prosječne kamatonosne aktive od 28%, zbog bržeg rasta kreditnih plasmana u odnosu na ostale kamatonosne plasmane. Međutim, u okviru toga rast kamata po kreditima je za 2% manji od ostvarenog prosječnog rasta kredita kao rezultat rasta dugoročnih kredita u strukturi kreditnog portfolija i kontinuiranog ali sporijeg smanjenja kamatnih stopa.

S druge strane, rashodi po osnovu kamata povećani su za 44% što je dijelom uticalo na sporiju stopu rasta neto kamatnog prihoda od 25% u odnosu na isti period prošle godine, jer kamatonosni izvori u 2005. godini bilježe značajan rast, i to prosječni kamatonosni depoziti po stopi od 26%, a kamatonosne obaveze 30%.

Operativni prihodi porasli su za 19% u odnosu na isti period prethodne godine, dok je njihovo učešće u strukturi ukupnog prihoda smanjeno za 1,2 procentna poena, prvenstveno kao posljedica pada prihoda od naknada za izvršene usluge, kao rezultat promjene računovodstvenih politika u segmentu metodologije tretmana i priznavanja prihoda po osnovu naknada koje su vezane za kredite¹⁹ (primjenjeno kod nekoliko banaka).

Pozitivan efekat ostvaren je kod nekamatnih rashoda banaka čije se učešće u ukupnom prihodu sa 90,9% u istom periodu prethodne godine smanjilo na 85,7% ove godine, što je imalo pozitivan uticaj na profitabilnost banaka. U okviru istih operativni rashodi bilježe pad od 3,5 procentnih poena (od čega je učešće troškova plata i doprinosa smanjeno za 2,3 procentna poena), a poslovni i direktni rashodi imaju pad od 1,7 procentnih poena (u okviru kojih je učešće troškova rezervi za kreditne gubitke smanjeno za 1,4 procentna poena).

Operativni rashodi sporije su rasli, sa stopom od 15% u odnosu na operativne prihode koji su porasli za 19%, čime je pokrivenost operativnih rashoda operativnim prihodima porasla sa 73,5% na 75,8% u odnosu na isti period prethodne godine.

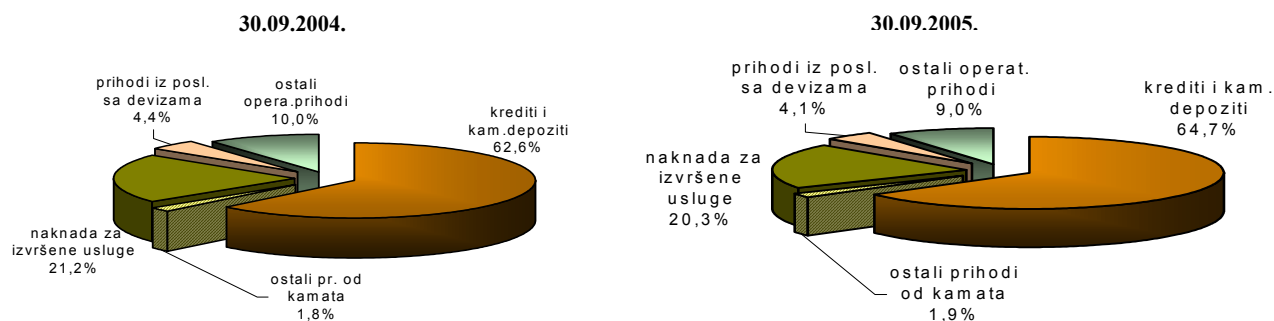
Trend i struktura ukupnih prihoda i rashoda daje se u sljedećim tabelama i grafikonima:

Tabela 24 : *Struktura ukupnih prihoda*

- u 000 KM-

Struktura ukupnih prihoda	30.09.2003.		30.09.2004.		30.09.2005.		INDEKS	
	Iznos	%	Iznos	%	Iznos	%	4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
I Prihodi od kamata i slični prihodi								
Kamatonosni rač. depozita kod depoz.inst.	18.891	4,7	19.834	4,5	31.107	5,6	105	157
Kreditni i poslovi lizinga	218.029	53,6	256.269	58,1	330.528	59,1	118	129
Ostali prihodi od kamata	4.540	1,1	8.097	1,8	10.805	1,9	178	133
UKUPNO	241.460	59,4	284.194	64,4	372.440	66,6	118	131
II Operativni prihodi								
Naknade za izvršene usluge	91.621	22,5	93.291	21,2	113.616	20,3	102	122
Prihodi iz posl. sa devizama	23.709	5,8	19.508	4,4	22.775	4,1	82	117
Ostali operativni prihodi	49.799	12,3	43.894	10,0	50.065	9,0	88	114
UKUPNO	165.129	40,6	156.693	35,6	186.456	33,4	95	119
UKUPNI PRIHODI (I + II)	406.589	100,0	440.887	100,0	558.896	100,0	108	127

Grafikon 14 : *Struktura ukupnih prihoda*

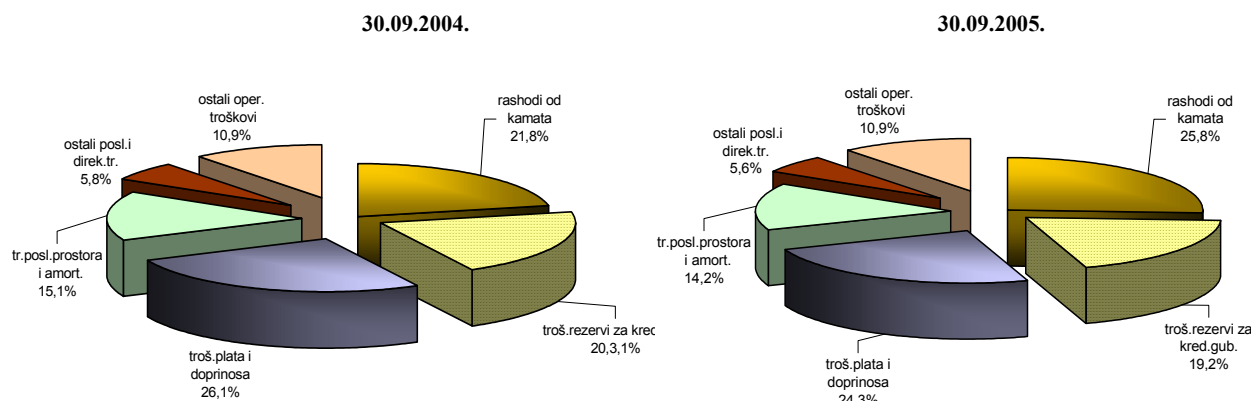
¹⁹Primjena MRS 18-Prihod i i MRS 39-Finansijski instrumenti : priznavanje i mjerenje.

Tabela 25 : Struktura ukupnih rashoda

- u 000 KM-

Struktura ukupnih rashoda	30.09.2003.		30.09.2004.		30.09.2005.		INDEKS	
	Iznos	%	Iznos	%	Iznos	%	4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
I Rashodi od kamata i slični rashodi								
Depoziti	56.232	15,0	71.505	17,5	98.862	19,9	127	138
Obaveze po uzetim kredit. i ostalim pozajm.	7.874	2,1	15.197	3,7	24.920	5,0	193	164
Ostali rashodi od kamata	2.695	0,7	2.380	0,6	4.493	0,9	88	189
UKUPNO	66.801	17,8	89.082	21,8	128.275	25,8	133	144
II Ukupni nekamatni rashodi								
Troškovi rezervi za opći kred. rizik potencijalne kreditne gubitke	94.678	25,3	83.080	20,3	95.683	19,2	88	115
Troškovi plata i doprinosa	97.184	26,0	106.953	26,1	120.880	24,3	110	113
Troškovi posl.prostora i amortizacija	54.296	14,5	61.590	15,1	70.744	14,2	113	115
Ostali poslovni i direktni troškovi	20.399	5,4	23.659	5,8	27.592	5,6	116	117
Ostali operativni troškovi	41.071	11,0	44.574	10,9	54.154	10,9	109	121
UKUPNO	307.628	82,2	319.856	78,2	369.053	74,2	104	115
UKUPNI RASHODI (I + II)	374.429	100,0	408.938	100,0	497.328	100,0	109	122

Grafikon 15 : Struktura ukupnih rashoda

U sljedećim tabelama dati su najznačajniji koeficijenti za ocjenu profitabilnosti, produktivnosti i efikasnosti banaka:

Tabela 26 : Koeficijenti profitabilnost, produktivnosti i efikasnosti po periodima

-u %-

KOEFICIJENTI	31.12.2003.	31.12.2004.	30.09.2005. ²⁰
Povrat na prosječnu aktivu	0,88	0,69	1,01
Povrat na prosječni ukupni kapital	6,75	5,57	8,64
Povrat na prosječni dionički kapital	8,16	6,61	10,63
Neto prihod od kamata/ prosječna aktiva	4,60	4,08	4,01
Prihod od naknada/ prosječna aktiva	4,27	3,41	3,06
Ukupan prihod/ prosječna aktiva	8,88	7,49	7,06
Poslovni i direktni rashodi ²¹ /prosječna aktiva	2,79	2,20	2,02
Operativni rashodi/ prosječna aktiva	5,17	4,57	4,03
Ukupni nekamatni rashodi/ prosječna aktiva	7,95	6,76	6,05

²⁰ Koeficijenti sa 30.09.2005. godine preračunati su na godišnji nivo.

²¹ U rashode su uključeni troškovi rezervi za potencijalne kreditne gubitke.

Tabela 27 : Koeficijenti profitabilnosti, produktivnosti i efikasnosti na dan 30.09. 2005.

-u %-

KOEFIKIJENTI	30.09. 2005.		
	DRŽAVNE BANKE	PRIVATNE BANKE	PROSJEK UFBiH
Povrat na prosječnu aktivu	0,93	1,01	1,01
Povrat na prosječni ukupni kapital	2,20	9,99	8,64
Povrat na prosječni dionički kapital	2,53	12,47	10,63
Neto prihod od kamata/ prosječna aktiva	3,44	4,03	4,01
Prihod od naknada/ prosječna aktiva	6,54	2,88	3,06
Ukupan prihod/ prosječna aktiva	9,97	6,92	7,06
Poslovni i direktni rashodi/prosječna aktiva	4,29	1,91	2,02
Operativni rashodi/ prosječna aktiva	4,76	4,00	4,03
Ukupni nekamatni rashodi/ prosječna aktiva	9,05	5,90	6,05

Analizom osnovnih parametara za ocjenu kvaliteta profitabilnosti uočava se da i pored toga što je iznos ostvarene dobiti značajno povećan u odnosu na isti period prethodne godine sa ROAA (povrat na prosječnu aktivu) od 1,01% i ROAE (povrat na prosječni dionički kapital) od 10,63%, ipak produktivnost banaka, mjerena odnosom ukupnog prihoda i prosječne aktive (7,06%), kao i ostvareni neto kamatni i operativni prihod po jedinici prosječne aktive su lošiji zbog, s jedne strane, daljeg znatno bržeg rasta prosječne aktive od ukupnih prihoda (neto kamatni i operativni prihodi), a s druge strane značajnog učešća aktive koja ne ostvaruje prihode ili donosi minimalne prihode, a što se najvećim dijelom odnosi na značajna likvidna sredstva koje dio banaka drži na računu rezervi kod Centralne banke BiH i na računima kod inobanaka, što je opet s druge strane dobro s aspekta rizika likvidnosti i nužno zbog propisa vezanih za izloženost banaka deviznom riziku.

Svi ključni pokazatelji profitabilnosti analizirani prema kriterijumu vlasništva u bankama, pokazuju da privatne banke posluju rentabilnije, produktivnije i efikasnije, što im osigurava konkurentnu prednost u odnosu na državne banke i ukazuje na nužnost završetka privatizacije preostalih državnih banaka.

Profitabilnost banaka u narednom periodu i dalje će najviše zavisi od kvaliteta aktive, odnosno izloženosti banke kreditnom riziku, te efikasnog upravljanja operativnim troškovima. Stoga je ključni faktor efikasnosti i profitabilnosti svake banke kvalitet menadžmenta i poslovna politika koju vodi jer se time najdirektnije utiče na njene performanse.

III. ZAKLJUČAK

Nakon što je konsolidacija i stabilizacija bankarskog sektora Federacije BiH dostigla zavidan nivo, naredne aktivnosti treba da budu usmjerene na dalji napredak i razvoj sistema. To pretpostavlja neprekidan angažman svih dijelova sistema, zakonodavnih i izvršnih vlasti kako bi se obezbijedilo stvaranje povoljnijeg ukupnog ekonomskog ambijenta što bi podsticalo djelovalo na banke i, povratno, na privredu.

Za ostvarenje ovakvih ciljeva neophodno je dalje angažovanje institucija i organa u Bosni i Hercegovini i Federaciji BiH na:

- podržavanju i ubrzavanju aktivnosti na objedinjavanju i uspostavljanju bankarske supervizije na nivou države;

- okončanju procesa privatizacije državnih banaka, odnosno definitivnom rješavanju njihovog statusa;
- unapređivanju uslova za djelovanje banaka na cijelom prostoru Bosne i Hercegovine;
- kontinuiranom dograđivanju zakonske regulative za bankarski sektor i finansijski sistem polazeći od Bazelskih principa i Evropskih bankarskih direktiva;
- zaokruživanje i dogradnja regulative za finansijski sektor, koja se odnosi na djelovanje ili status mikrokreditnih organizacija, BOR i Investicijske banke Federacije BiH d.d. Sarajevo, preduzeća koja se bave lizingom itd.;
- ubrzavanju provođenja ekonomskih reformi u realnom sektoru kako bi se dostigao nivo ostvaren u monetarnom i bankarskom sektoru;
- ubrzavanju uspostavljanja posebnih sudskih odjela za privredu;
- uspostavljanju efikasnijih postupaka izvršenja zaloga;
- donošenju zakona o zaštiti povjerilaca i veće i konkretne odgovornosti dužnika.

Agencija za bankarstvo FBiH u narednom periodu će:

- nastaviti kontinuiran nadzor banaka on-site i off-site kontrolama;
- ubrzati okončanje procesa preostalih privremenih i likvidacionih uprava;
- insistirati na kapitalnom jačanju banaka, posebno onih koje bilježe nadprosječan rast aktive;
- u cilju zaštite deponenata, posebno nadzirati banke u kojima je koncentrisan veliki iznos štednje i drugih depozita;
- raditi na dogradnji podzakonske regulative iz domena ovlaštenja FBA; polazeći od Bazelskih principa i uvažavajući Evropske direktive kao dio priprema za priključivanje BiH Evropskoj uniji;
- inicirati dodatnu edukaciju članova nadzornih odbora banaka;
- nastaviti permanentnu edukaciju i stručno osposobljavanje sopstvenih kadrova;
- održati kontinuitet kontrole platnog prometa;
- nastaviti sistematsko praćenje aktivnosti banaka na sprječavanju pranja novca i finansiranja terorizma i unaprijediti saradnju sa drugim nadzornim i kontrolnim institucijama;
- kontinuirano operativno osposobljavanje novog informacionog sistema koji će omogućiti rano upozoravanje i preventivno djelovanje u otklanjanju slabosti u poslovanju banaka;
- unaprijediti saradnju sa Udruženjem banaka;
- uspostavljati i širiti saradnju sa supervizorskim autoritetima u zemljama iz kojih su investitori prisutni u bankarskom sektoru FBiH;
- aktivno participirati u pripremama za donošenje zakona o bankama na nivou države;
- organizovati savjetovanja i pružati stručnu pomoć u primjeni zakonske i podzakonske regulative za bankarstvo, itd.

Kao najbitniji dio sistema, banke bi trebale koncentrisati aktivnosti na:

- daljnje kapitalno jačanje, srazmjerno rastu aktive i rizika;
- poboljšavanje kvaliteta aktive;
- usvajanje i primjenu novih poslovnih politika i procedura primjerenih tržišnoj konkurenciji;
- jačanje internih kontrola i uspostavu internih revizija koje će biti potpuno neovisne u radu;
- dalji razvoj kartičarskog poslovanja i elektronskog bankarstva i uvođenju drugih, novih proizvoda i usluga;
- razvijanje procedura za kontrolu i unaprijeđivanje informacionih tehnologija,
- kadrovska jačanje i stručno osposobljavanje;

- zadržavanje kontinuiteta u sprječavanju pranja novca i finansiranja terorizma dosljednom primjenom usvojenih politika i procedura;
- razmotriti eventualne implikacije donošenja Zakona o porezu na dodanu vrijednost;
- unaprijeđivanje rada Udruženja banaka;
- formiranje jedinstvenog registra neurednih dužnika-pravnih i fizičkih lica, na nivou Federacije putem Udruženja banaka, koji će osiguravati podatke bankama u cilju smanjenja kreditnog rizika, itd.